

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 11. juni 2024
Kontor: Proces- og
Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Astrid Knigge
Sagsnr.: 2024-06494
Dok.: 3297787

Besvarelse af spørgsmål nr. 976 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 976 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 14. maj 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Christina Olumeko (ALT).

Peter Hummelgaard

/

Lisbeth Gro Nielsen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 976 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, hvilke metoder de enkelte kommuner har anvendt til udtagelse af personer, der indgår i grundlisterne over lægdommere, herunder kombinationer af metoder, jf. den seneste undersøgelse om ”Lægdommeres repræsentativitet” fra Justitsministeriets Forskningskontor?”

Svar:

1. Justitsministeriet har ved lægdommere forstået, at der henvises til en samlebetegnelse for domsmænd og nævninge, som medvirker i pådømmelsen af straffesager, jf. i øvrigt retsplejelovens andet afsnit om nævninges og domsmænds udtagelse.

Det fremgår af retsplejelovens § 68, stk. 1, at for hver landsretsnevningekreds vælges for et tidsrum af 4 år regnet fra en 1. januar et antal personer, der må anses for egnede til at virke som nævninger eller domsmænd. Listerne over disse personer benævnes grundlister. For hver landsretsnevningekreds dannes en nævninge- og domsmandsliste ved lodtrækning blandt de personer, der er opført på grundlisterne. På samme måde dannes en nævninge- og domsmandsliste for hver byret, der ligger i landsretsnevningekredsen.

Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 72, at udtagelsen til grundlisten foretages inden for hver kommune af et grundlisteudvalg på mindst 5 medlemmer, der udpeges af kommunalbestyrelsen for de kommunale råds valgperiode. I København kan kommunalbestyrelsen bestemme, at der skal nedsættes flere grundlisteudvalg. De nærmere regler om antallet af personer, der skal udtages, og om selve udtagelsen fastsættes af justitsministeren.

I medfør af retsplejelovens § 72 er bekendtgørelse nr. 809 af 5. december 1990 om grundlister udstedt.

Efter bekendtgørelsens § 3 udtages 1 person til grundlisten for hvert fulde antal af 300 indbyggere. Antallet af indbyggere opgøres efter det tabelværk om befolkningen i kommunerne, som Danmarks Statistik senest har offentliggjort forud for udtagelsen.

Af § 4 fremgår det, at personer, der udtages, skal udgøre et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen. Der skal tilstræbes en ligelig

repræsentation af de forskellige aldersklasser og af mænd og kvinder. Endvidere fremgår det af stk. 2, at et medlem af grundlisteudvalget kan kræve, at udtagelsen foretages efter reglerne om valg til udvalg m.v. i lov om kommunernes styrelse.

2. Af pkt. 1.3 i rapporten om lægdommeres repræsentativitet fra maj 2024 af Justitsministeriets Forskningskontor fremgår følgende om udvælgelse af lægdommere og udarbejdelse af grundlister:

”Lægdommere udvælges ved, at der hvert fjerde år udarbejdes en liste for hver kommune, der indeholder de personer, som indstilles til at blive lægdommere. Disse lister kaldes ’grundlister’ og udarbejdes af grundlisteudvalg bestående af mindst fem medlemmer, der nedsættes af kommunalbestyrelsen i hver enkelt kommune. I udtagelsen til grundlisten skal grundlisteudvalgene så vidt muligt sikre, at borgerne, der udpeges, er egnede til at virke som lægdommer, samt at de udgør et alsidigt og repræsentativt udsnit af befolkningen. Sidstnævnte skal blandt andet sikres ved, at der ved udarbejdelsen af grundlisterne tilstræbes en repræsentation af aldersgrupperne 18-30 år, 31-50 år og 51-80 år, af mænd og kvinder og af indvandrere og efterkommere svarende til deres andel af befolkningen i kommunen. Ved alsidighed kan der blandt andet lægges vægt på uddannelsesmæssig baggrund og beskæftigelsesmæssig status. Grundlisteudvalgene skal udtage én person til grundlisten for hvert fulde antal af 300 indbyggere i kommunen.

Grundlisteudvalgene afgør selv, hvordan personerne til grundlisten udtages, og hvordan det sikres, at de udtagne er egnede og udgør et repræsentativt udsnit af befolkningen i kommunen. Metoderne til udtagelse af disse personer varierer på tværs af kommuner og kan bestå af en kombination af tilgange. En ofte anvendt metode er at tage udgangspunkt i tidligere udarbejdede grundlister, hvortil grundlisteudvalget frasorterer de personer, der ikke længere må virke som lægdommer. En anden tilgang er, at det enkelte medlem af grundlisteudvalget, i samarbejde med dennes politiske bagland, indstiller et vist antal personer til udvælgelse. Antallet af personer, som hvert grundlisteudvalgsmedlem skal indstille, vil her være fastsat forholdsmæssigt i forhold til den politiske repræsentation i kommunalbestyrelsen, hvorfor denne metode kaldes ’forholdstalsvalg’. Ud over disse tilgange vælger nogle grundlisteudvalg at annoncere efter kandidater til grundlisten eller at involvere kommunernes integrationsrådsamt tage kontakt til foreninger og arbejdspladser. Sidstnævnte metoder er især anvendelige i forbindelse med udtagelsen af grupper af personer, som ellers kan være underrepræsenteret.

Når grundlisterne er udformet af grundlisteudvalgene i hver kommune, indsendes listerne til den landsret, hvis kreds kommunen tilhører. Dernæst danner landsretternes præsidenter lister over lægdommere (betegnes også nævninge- og domsmandslister) til landsretterne og byretterne ved lodtrækning blandt de personer, der er optaget på grundlisterne. Antallet af lægdommere fastsættes af landsrettens præsident, således at hver lægdommer kommer til at virke cirka fire gange årligt. For perioden 2024-2027 indgår 67 pct. af personerne fra grundlisterne på listerne over lægdommere.

Hvervet som lægdommer er et borgerligt ombud, og de udtagne personer har derfor som udgangspunkt pligt til at virke som lægdommer. Dog beskriver retsplejelovens §§ 70-71 som ovenfor nævnt en række årsager til, at personer enten er udelukkede fra eller kan anmode om fritagelse fra hvervet som lægdommer. Landsretten giver skriftlig besked til de udtagne lægdommere og informerer om retsplejelovens §§ 70 og 71, hvorefter en række personer primært på grund af deres erhverv alligevel ikke kan udtages til lægdommer eller kan begære sig fritaget for at virke som lægdommer.”

3. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Domstolsstyrelsen, som har oplyst følgende:

”Domsmænd og nævninger udpeges hvert 4. år for hver landsretskreds og deltager i behandling af straffesager ved enten byret eller landsret. I byretten deltager der 2 domsmænd sammen med 1 byretsdommer, og i landsretten er der 3 domsmænd sammen med 3 landsdommere. Nævninger deltager i de alvorligste straffesager om fx drab eller meget grov vold. I byretten er der 6 nævninger og i landsretten 9 nævninger, som afgør sagen sammen med de 3 juridiske dommere.

Lægdommere udtrækkes ved lodtrækning fra de grundlister, som landsretterne har modtaget fra kommunerne i landsretskredsen.

Personer, der udtages til kommunernes grundlister, skal udgøre et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen. Der skal endvidere tilstræbes en repræsentation af de forskellige aldersklasser, af mænd og kvinder samt af etniske minoriteter svarende til deres andel af befolkningen i den pågældende kommune.

Kommunernes grundlisteudvalg har skullet udarbejde en redegørelse til præsidenten for vedkommende landsret for, hvordan grundlisteudvalget har søgt at sikre, at de udtagne

personer er egnede til at virke som nævninger eller domsmænd, og hvordan de har søgt at sikre, at de udtagne personer udgør et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen.

Listerne med de nye domsmænd og nævninger udleveres kun til de retter, som skal bruge dem. Kommunernes grundlisteudvalg får ikke besked om, hvem der er udtrukket fra listen.”

4. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen endvidere anmodet Kommunernes Landsforening (KL) om en udtalelse. KL har oplyst, at foreningen ikke er i besiddelse af oplysninger om, hvilke metoder de enkelte kommuner anvender i forbindelse med udarbejdelsen af grundlister.